

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 45. De definitione & diuisione depositi: deq; obligationibus ac
actionibus quæ ex eo oriuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

rio in quo is seruit, attentaque multitudi- ne aut raritate eorum, qui ad illud exhibendum offeruntur, constitui solet eo tempore, eoque loco in quo exhibendum est. Hoc patet, quia merces rationem habet pretij, ac iustum pretium si non sit lege taxatum, ex communi aestimatione (prout habitum est in preced. cap. 16. docum. 2. iudicandum est, secundum quam ex sequenti documento tertio, latitudinem habet infimi, medij, & summi. Vnde intelligitur, quia pretium ex eo quod sit infimum, non desinit esse iustum: famulum cui constituta est, soluiturque; merces non egrediens limites iusti pretij, nihil amplius posse vel exigere tanquam sibi debitum: vel si ei non concedatur, occulte accipere de bonis domini in compensationem suorum obsequiorum.

SECUNDVM documentum est. Si merces minor infima consuetata statuatur famulo, restituendum est ei incrementum vsq; ad limites iusti pretij. Hoc patet, quia nulla est ratio cur minore mercede seruire debeat, quam communiter ceteri. Immo, vt addit in cit. d. sput. Molina, §. Quod itaque, si compulsus fuit seruire inuitus, restituendum est illi vsque ad iustum pretium medium: quia velle potest non locare se pro iusto pretio infimo, ad id que habet ius. Patitur tamen exceptionem hoc documentum, vt ad huc idem ibid. addit, quando quis non indiget ministerio talis famuli & tantum ad preces ipsius, vel alterius ipsius misericorditer suscipit, & sustentat, donec inueniat cui pro mercede seruiat. Si tamen interea comperiret, operari- plius vtilia sibi esse, lucrumque ex eis caperet, teneretur ei iuxta perceptam vtilitatem iustum stipendium tribuere, cum aequitas id postulet, nec obitet misericordia quam in eum exercet.

TERTIVM documentum. Quando ex contractu locationis (vt communiter solet) famulo debetur sustentatio, eam debere talem esse, qualis consuevit similibus famulis suppeditari. Eadem enim ratio est de ea ac de mercede. Vnde Molina à peccato excusat famulum, cui non datur sustentatio quae perueniat ad eam mediocrem aut infimam, quae ordinarie dari solet, excusat inquam si aliquid occulte à domino accipiat quo id compensetur: ratio est, quia accipit id quod ei debetur nec soluitur: quodq; aliter, vt supponimus, obtinere non potest, quia nimirum non concedetur petatum, aut non sine rubore, aliove periculo peti potest, aut si in iudicio petatur, plus in obtinendo infumetur, plusq; molestia accipietur, quam res valet.

553. QUARTVM documentum est. Eum non teneri ad restitutionem, qui aliquis seruit stipendio minore iusto, cōdonando incrementū, siue propter beneficia accepta, siue vt amicitiam illius sibi conciliet; cōcepta spe maioris boni ab ipso, aut ipsius intercessione obtinendi. Ratio est, quia tunc nō est nuda locatio, sed permittit cum donatione decremēti pretij iusti. Neque obstat quod locator forte frustrabitur ea spe, qua ductus, donauit: quia donauit quidem in eum finem, non tamen sub ea conditione, vt illud non consequeretur, donatio redderetur nulla.

QVINTVM documentum. Illam censeri mercedem constitutam ministerijs officiorum ad quae obeunda pro ea, multi repeiuntur, seque offerunt; etiam si non sit sufficiens ad competentem sustentationem. Hoc probatur, quia illud pretium communi aestimatione iustum merito censetur, quod non solet tanquam insufficiente recusari, aut vno recusante statim adesse alius qui admittat. Sicque vt ibidem §. Vt haec, Molina notat, excluduntur excusationes eorum qui gerunt officia regalia, aut alia publica, aut nobilibus inseruiens comitando ipsos, aut ipsorum vxores, aut alia munia obeunt in domibus ipsorum, occulte de bonis regijs, aut aliorum quibus seruiunt, accipiunt aliquid, causantes stipendium sibi dari se tenue, vt nequeat se illo sustentare, tanquam ea sit causa sufficiens ad ipsos excusandos ab onere constituendi.

554. SEXTVM documentum est. Eos qui alicui seruiunt nulla certa mercede constituta, si obsequia praestent, quae communiter solent certa mercede constituta praestari, qualia sunt bubulorum, pastorum, aurigarum, & similibus, quantumuis mercedem arbitrio domini reliquerint, illis

tamen eam soluendam esse pro iisdem ministerijs iustam, in ea regione consuetam. Ita enim ratio aperte postulat. Si vero sint alia obsequia, qualia sunt multa quae nobilibus exhibentur, videndum esse quid consuetudo regionis ferat, & in seruientium, ac eorum quibus seruitur, obsequiorum quae qualitas exigat. Nam interdum obsequia eiusmodi sunt, vt sufficienter compensari censentur, si famulo competens in victu, & vestitu sustentatio praebatur. Sic enim Principes de rigore iustitiae pro obsequiis exhibent ipsis pueri honesto loco nati, quos parentibus efflagrantibus in suam familiam admiserunt, non censentur plus debere, quam vt illos honeste sustentent ac vestiant, aulicisque, & vrbis moribus instruant, atque habiliores ad maiora obsequia, & munia reddant. Interdum vero obsequia eiusmodi sunt, vt vltra competentem victum & vestitum, debeat pro illis retributio, quae facienda est ad aequalitatem pro ratione temporis, & eorumdem obsequiorum qualitate. Cui debito nobiles plerumque satisfacere solent exhibendo famulis fauorem, quo promoueantur ad officium aliquod lucrosius.

VLTIMVM documentum est. De posteriori genere famulorum idem dici posse, ac dictum est priori, nimirum si aliqua de bonis dominorum, ipsis iuste inuitis, sibi vsurpent, aut male consumant, & peccare, & ad restitutionem teneri. Quae de serio moneri sunt à confessario, & instruendi de ratione restituendi, si opus sit. Excusari autem, & à peccato, & à restitutione, si capiant in compensationem iustam, nempe, quae cum non admittentur ipsis ad victum & vestitum necessaria, qualia in aliis domibus communiter solent ac debent similibus famulis subministrari; tantum de bonis dominorum accipiant, quantum ad compensationem iustam iniuria requiritur, neque plus. Quod tamen aduerte locum non habere quando sine maximo suo rubore, aut alio notabili detrimento, necessaria ad victum, & vestitum, famuli ipsi petere possunt à domino, qui non recusaret. Nam inter conditiones licitae compensationis, illa vna est, quod res debita nequeat aliter quam per eam obtineri.

TRATATVS VII.

De deposito & de pignore seu hypotheca.

DE deposito in iure Canonico. lib. 3. Decretalium. titulus est 16. & in iure Ciuili Digestis libri 16. titulus 3. ac Cod. libri quarti tit. 34. De pignore autem seu hypotheca in iure Canonico est tit. 21. libri tertij Decretalium, & in iure Ciuili Digestis libri 20. in sex titulos distinctus: & Cod. tit. 14. & aliquot sequentes in libro 8. De vno quoque autem eorum, vt de praecedentibus docebimus. Primo, quid & quomplex sit. Secundo quae obligationes ac actiones ex eis oriuntur. Tertio, cuius damno res pereat aut deterioretur in illis. Quarto, quomodo finiantur: addendo tamen aliqua de pactis, & distractione pignorum scitu necessaria pro praxi. Doctores autem iidem de his contractibus agunt, qui de praecedentibus, & inter ceteros Ludouicus Molina copiose, à ditput. 522. ad 539. saepe memorati tractatus secundi.

CAPVT XLV.

De definitione & diuisione depositi: deq; obligationibus, ac actionibus quae ex eo oriuntur.

SVMMARIVM.

- 556 Definitio depositi, & quo modo per eam distinguatur à reliquis contractibus.
557 Depositum est tantum in bonum deponenti: & quo modo interdum induat naturam aliorum contractuum.
558 Quatenus possit, aut non possit depositarius res re apud se deposita.

- 559 Dep. fito conuenit, tum non fieri in re propria, tum esse omnino gratuitum.
 560 D. positum aliud iudiciale, aliud priuatum, quod uarium est, tum ex parte rei depositæ, tum ex parte depositoris, tum etiam ex parte depositarij.
 561 Obligatioes quæ oriuntur ex deposito.
 562 Actiones quæ dantur ratione depositi.

Definitio depositi.

SECTIO I.

Depositum ex lege i. in principio, ff. Depositum, est id quod custodiendum alteri datum est, eo uidelicet significante custodiam se suscipere. Quod addo, quia non esset satis rem simpliciter posuisse in ipsius domo. Quæ definitio est quidæ depositi prout res: sed satis indicat quid sit prout contractus, nimirum esse quo aliqui alteri tribuitur custodiendum, sique significat se custodiam suscipere. Ex eadem autem intelligitur primo, quod eum per depositum res depositario committatur tantum, ut eam custodiat, ex natura depositi, neque rei depositæ dominium, neque illius usum fructum transire ad depositarium, in eo que ipsum distinguitur à contractibus, de quibus dictum est hæc tenus. Per eos enim transferitur, vel dominium tam directum quam utile, ut per mutuum, & emptionem, vel saltem utile, hoc est, usus vel usus fructus, ut per commodatum, & per locatum. Distinguitur etiam à pignore, seu hypotheca, quia etiam si pignoris usus non concedatur, ut nec depositi, ipsum tamen datur gratia cautionis, & securitatis pro debito, non autem depositum, sed solum ad custodiam rei quæ deponitur.

Intelligitur secundo, depositum natura sua fieri tantum in bonum deponentis, non autem depositarij, nisi cum ipsum degenerat in alium contractum, ut cum depositum apud te pecuniam, aut aliam rem usu consumptibilem, ut frumentum, oleum, uinum, data tibi facultate utendi illis si uelis, tantumdem postea redditurus cum poteris, depositum induit rationem mutui, statim ac eo uti cæperis, ut notat Nauar. in Ench. c. 17. n. 180. in fine. Similiter si quis apud me deposuerit vestem, vel aliud non consumptibilem usu, cum facultate utendi, aut etiã distrahendi si uolueris, statim ac usus fuero, rationem induit commodati, & cum primum distrahero, rationem accipit venditi, ita ut tunc res deposita periens depositario pereat, tãquam ei in quem translatum est dominium, iuxta legem Si quis nec causam, & legem Rogasti, ff. De rebus creditis, si certum petatur.

Ante causam autem vel distractionem, in illis casibus nõ mutari naturam depositi, colligitur ex lege Si sacculum, & ex lege Die sponsaliorum, ff. Depositum. Et hæc ratio confirmatur, quia huiusmodi concessione facta, depositarius non suscepit depositum ut eo uteretur, tanquam adeptus illius dominium, sed ut si uellet, uti libere posset, tanquam certus de domini consensu. Sicque eadem concessio non obstat quin penes depositorem perfruatur libera potestas repetendi depositum quando ueluerit, antequam depositarius eo utatur, in quo distinguitur à commodante, & multo magis à uendente, cui non est liberum, rem concessam repetere ante tempus expresse, vel tacite constitutum, ut habitum est in præced. tract. cap. 37. dub. 1.

Intelligitur tertio, non licere depositario uti re deposita contra domini uoluntatem, sed utendo peccare contra septimum præceptum tanquã usurpatorem ei alienæ inuito domino, quando quidæ in ipsum, neque directum, neque utile dominium translatum est: & ideo si talis usus sit pretio aestimabilis, ut est equi, vestis, &c. tenetur soluere tale pretium.

Excusabitur tamen primo, si bona fide credat depositorem ratum habiturum talem usum, etiam si postea constet displicuisse, atque, eo ita uolente, oporteat eundem usum compensare. Secundo, si talis usus sit in bonum eiusdem depositoris, ut u.g. deposuit quis ueltem apud me, sique ea non utar interdum, à teneis corroditur, aut nisi libris depositis utar, capient ex puluere detrimentum, aut si queus semper maneret in stabulo, aliquid dani parietur. Ad hæc, ex lege In nauem Sanfeij, ff. Locati (quo pertinet late tractata à Molina disp. 523. & 524.) quodcumque res depositæ con-

sistunt in numero, pondere, & mensura, ut pecunia, vel frumentum, vel uinum, tradunturque non obliquata, seu non clausæ, & absque prohibitione ne utantur aliis, tenentur tantummodo reddere alias eiusdem speciei, & bonitatis. Ideoque non est de se peccatum talibus uti, & illas consumere, dummodo quodcumque deponens petierit depositas, restituamus pares in eadem copia, & æqualis bonitatis, præsertim cum id cedat in commodum ipsius deponentis, quando quidæ illas inde habet allecchiratas et a de casu fortuito. Quidquid enim depositarius ita accepit, tenetur restituere, quantumcumque alias esset depositori peritum, si depositarius illud non accepisset.

Cæterum ut commodato, sic deposito conuenit, non consistere in re propria depositarij. Et ita si furto, vel uisublata est res mea, & is cui data est, illam apud me deponat nesciens esse meam, non teneor legibus de positarij: quia tantum recuperavi rem meam. Ita habetur ex lege Qui rem suam, ff. Depositum. Conuenit etiam deposito esse omnino gratuitum ex natura sua, adeo ut mercede interueniente, accipiat rationem locationis & conductionis: qui enim pro mercede rem sibi commissam custodit, locat operam suam & industriam ad eandem rem custodiendam, iuxta legem primã, §. Si uestimenta, & §. Si quis seruum, ff. Depositum. Unde sequitur officium depositarij esse mere gratuitum. Neque aduersatur quod in Cap. Bona fides De deposito dicitur, depositarium obligari etiam ex culpa leui, quando mercedem accipiat ad custodiam depositi, quia late ibi sumitur depositarij nomen, pro eo etiam qui degenerauerit in locatarium.

Distictio de pos.

SECTIO II.

Iam depositum quoddam est iudiciale, & quoddam priuatum. Illud est, cum res aliqua litigiosa sub hac conditione traditur depositario (quem uocant sequestrum) ut eam custodiat & retineat, donec ex litis decisione constet cui eus usus fructibus debeat. De quo in cap. Examinata, De iudiciis, & in legal. et, ff. Depositum, uideri potest Molina disp. 522. Sed non est in præsentia de illa sermo; sicut nec de eo quod causa uitandorum usurarum sit, quando creditor recusat accipere debiti solutionem, & ideo debitor ad euitandum cursum usurarum consignat eam, deponitque in publica, uel in sacra æde, ex lege Acceptum, Cod. De usuris: Etenim talium consideratio propria est eorum qui causas agunt in foro externo. Priuatum uero depositum est, quod simpliciter fit custodia gratia apud quemcumque priuatum, de cuius fidelitate confidimus. Et uarium est pro uarietate, siue rei depositæ, siue depositoris, siue depositarij. Res autem deposita hoc genere depositi est tantum, uel aliqua mobilis, ut uelutis, liber &c. uel aliqua se mouens, ut bos, equus, &c.

Tam res mobilis, uel est uis consumptibilis, uel nõ est, ut libri, arma, vestes, aut uis consumptibilis porro, uel est pecunia, uel alia res in mensura, aut pondere consistens, ut uinum, frumentum, æs, plumbum, &c. demum pecunia, uel est numerata, uel non numerata, sed obliquata clausa in aliquo sacculo. Atque deponitur uel ut eadẽ numero reddatur, uel ut alia eiusdem speciei, & in æstimatione, functione usque æqualis, prout ante num. 558. traditum est, ex lege In nauem Sanfeij, ff. Depositum.

Depositarius autem, uel est rei dominus, uel non est. Et hic rursum, uel est legitimus rei deponendæ possessor, ut tutor, curator, œconomus, Prælatus, filius familias, & seruus, bonorum quorum sunt administratores, & usuarij ac usufructuarij bonorum quorum habent usum, uel uisum fructum, uel non est legitimus possessor, ut fur & prædo, qui, ut colligitur ex lege i. §. Si prædo, & ex lege Bona fides, in fine, ff. Depositum, deponere potest apud alium inscium furti uel prædæ.

Depositarius denique, uel est tantum unus, uel sunt plures, de quibus illud est notandum, quod uterque in solidum obligatur ad depositum, ut habetur ex lege prima §. Si

559.

560.

INAL
 OCTIS
 P
 V

apud duos, ff. Depositi. Quod idem est iudicandum, si res apud aliquem deposita, ipso mortuo peruenerit ad heredes ipsius communiter, ut cum diuidi non potuit; non item si transferit ex parte ad unumquemque: ut quando deposita est summa pecuniae, & vnus heredum accipit vnā partem, & alius aliam, vnusquisque solum tenetur ex parte quam accipit. Ita habetur ex lege Si duo, ff. Depositi.

Obligaciones, & actiones quae oriuntur ex deposito.

SECTIO III.

561. **A**D hanc, quatuor sunt obligationes quas habet depositarius ex contractu depositi. Prima est, rem apud se depositam custodiendi ea fide, & cura qua solet res suas, ex Cap. Bona fides, De deposito, & ex lege Quod Nerva, ff. Depositi. Huius plenior cognitio habebitur ex sequenti capite in priorē sectione. Secunda est, rem depositam restituendi absque mora quando cumque dominus illam repeteret, ex eod. Cap. Bona fides, & ex lege i. §. Est autem, ff. Depositi. Sunt tamen aliquot casus in sequenti cap. se cetero posteriore proponendi, in quibus talis obligatio cessat. Tertia est, ex eadem lege prima, §. Si res deposita, rem depositam reddendi in eo statu in quo illam accepit, hoc est, non corruptam, nec fractam, nec diminutam, nec detritam, nec denique aliquo modo factam deteriorem; atque adeo refarciendi quicquid detrimenti eadem res passa est ipsius dolo, aut culpa saltem lata. Quarta, non vi re deposita absque consensu expresso, vel tacito depositoris, sique vtatur, reus furti in iure dicitur, lege Si faculum, ff. Depositi, & lege Qui furtum, ff. De conditione furtiua, & §. Furtum autem fit, Instituti De obligationibus quae ex delicto nascuntur. Non procedit tamen haec obligatio, iuxta ante habita in nu. 558. quando quis bona fide crederet domino futurum gratum vsum, aut quando idem vsum in eiusdem domini commodum cederet.

562. **A**CTIONES autem quae ratione depositi dantur, sunt duae, quae competunt deponenti, & ipsius heredibus aduersus depositarium, & ipsius heredes, cum depositarius ipse male verusatus est in deposito, aut heredes ipsius facti sunt locupletiores ex eo; tunc enim datur actio aduersus hos ad restitutionem rei integram; immo & aduersus heredem, qui nesciens rem penes testatorem depositam fuisse, alienauit eam, nec potest redimere, quia ad aestimationem rei depositae condemnabitur per legem primam, §. finali, ff. Depositi. Altera actio, legem ei quem, ff. Depositi, ex aduerso competit depositario, & ipsius heredibus aduersus depositorem, & ipsius heredes, quae repetat impensas necessarias, & viles, si quas fecit in re deposita; idemque damna, si quae passus est ex deposito, ut si quis sciens deponeret seruum qui fur esset, vel equum calcitrosum.

CAPVT XLVI.

De questione, cuius damno res in depositum data pereat, & de modo quo depositum finitur.

SVMMARIVM.

- 563 Depositum perit deponenti, nisi depositarius sit in dolo, aut lata culpa.
 564 Qui nonnumquam tenetur de leui, ac etiam de leuissima culpa.
 565 Casus in quibus id contingit.
 566 De difficultate, An depositarius mercede conductus tenetur tantummodo de culpa leui.
 567 Qui specialiter pro depositi custodia mercedem accipit, de leui quidem culpa tenetur, non tamen de leuissima.
 568 Idem iudicium est de eo qui non pro custodia specialiter, sed profusa opera mercedem accipit.
 569 Modus quo depositum finitur.
 570 Casus aliquot in quibus depositarius non tenetur depositum reddere deponenti.
 571 Vbi & cuius expensis restituendum sit depositum.

572 Explicatio dubij, An lucrum partum ex deposito, restituendum sit deponenti.

573 Quaedam breuiter notata de deposito.

Explicatio questionis, cuius damno res data in depositum pereat aut deterioretur.

SECTIO PRIOR.

563. **S**I absque dolo, aut lata culpa depositarij, res deposita pereat, aut deterioretur; eam deponenti perire, aut deteriorari, habetur ex lege i. Cod. Depositi; vbi expresse dicitur depositarium teneri solum de dolo, aut lata culpa. Quod etiam bona ratione confirmatur in lege i. §. Is quoque, ff. De actionibus & obligationibus quia depositum ex se, & ordinarie fit in gratiam, & commodum solius deponentis; qui si negligentem rei suae custodem elegerit, debet, ut etiam habetur Instituti, tit. Quibus modis re contrahatur obligatio, §. Praeterea, sua facilitate imputare. Quanquam si magna sit negligentia, merito ea dolo equiparatur. Nec obstat quod in lege Si vt certo, §. 2. ff. Commodati, dicitur in deposito tantum praestari dolum; & in lege Contractus, ff. De regulis iuris, de deposito dicitur recipere tantum dolum. Sic enim intelligendum est, vt doli nomine comprehendatur lata culpa, iuxta textum in lege Quod Nerva, ff. Depositi; ac illud, quod in iure lata culpa dolo comparatur, lege aduersus, §. Haec actio, ff. Si menfor fallum modum dixerit. Atque haec quidem vera sunt spectata vi & natura huius contractus qui in depositario exigunt tantum fidem & curam gratuitam in custodiendo rem depositam.

Sed ex alio capite censei potest teneri, tum de culpa leui, tum etiam de culpa leuissima; immo, & de casu fortuito, ut bene explicat Gabr. in 4. distinct. 15. quest. 10. art. 3. dub. vltimo, nempe si nominatum conuentum est, vt de aliquo talium, vel de omnibus teneatur; ex Cap. Bona fides, De deposito, & ex lege i. §. Saep euenit, ff. Depositi, quoniam contractus legem accipiunt ex conuentione, ut dicitur in ead. lege, §. Si conuenit. Item si mora restituendi, aut doli, vel lata culpa in restituendo, vel custodiendo depositum, praecesserit culpam siue leuem, siue leuissimam, aut casum fortuitum, depositarius tenebitur de tali culpa, siue leui, siue leuissima, aut casu fortuito, etiam si apud deponentem res perisset, prout habet glossa ad tit. Cap. Bona fides, verbo De culpa. Et ratio esse potest, quod radix obligationis tunc restituendi sit iniusta acceptio.

564. Ex his autem intelligitur damnum semper ad depositarium pertinere, quando per vsum rei depositae contra voluntatem deponentis, aut aliqua alia ratione ei non permessa, perit res ipsa deposita, aut deterior facta est. Nam talis vsum est cum dolo, qui tanquam causa damni, obligationem inducit illud refarciendi, quae sic excludit exculationem, vt pactum iniuri nequeat, quod depositarius de eo non teneatur, ex lege i. §. Illud non probabis, ff. Depositi (vbi ratio redditur, quod id sit contra bonos mores) & ex lege Contractus, ff. De regulis iuris, & ex lege Si vnus, §. Illud ff. De pactis.

565. Ad haec, si depositarius vltro se offerat ad custodiendum depositum, tenetur de culpa leuissima, non tamen de casu fortuito, quando deponens quae rebar diligentissimum, quem depositarius excludit offerendo se, illumque delicti. Istud docent in verbo Depositum Angelus §. 3. & Sylva. qu. 1. Tenetur etiam de eadem culpa depositarius, si depositum factum sit tantum gratia ipsius, vt notat Panorm. ad memoratum Cap. Bona fides, num. 3. Sin factum sit in vtriusque commodum, tenetur depositarius de culpa leui, non de leuissima. Similiter si factum sit in commodum quidem solius deponentis, sed depositarius ex amicitia se obtulit, & propterea deponens omisit alteri diligentiori rem suam committere, prout ex communi sententia habet Nauar. in Enchir. cap. 17. n. 181.

566. **S**PECIALI autem difficultas est. An similiter de culpa leui tantum consensus sit teneri depositarius, qui mercede praestat rei depositae custodiam, an etiam de leuissima? Vbi aduerte, constare quidem, cum quis recipit deponi-